

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

УДК 811.112.2'42

Бондарчук О. Ю.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Гавловська М. В.
студентка,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

КОНЦЕПТ «USA» В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Вивчення концептів є одним із найактуальніших і найпрогресивніших завдань сучасної когнітивної лінгвістики. Ця галузь не лише досліджує зв'язок концепту з психічними, культурними та національними чинниками, але й спрямовує увагу на їхнє вивчення у ментальному, етнографічному та історичному просторах [1, с. 124]. Сутність духовно-культурних цінностей розкривається через відтворення світобачення, що відбувається шляхом вербалізації морально-етичних, емотивних, ритуальних та інших чинників [5, с. 17].

У межах кожної з перелічених дисциплін сформувалися власні підходи до аналізу цього багатогранного явища: виникли терміни, такі як: «стереотип» (Є. Бартмінський), «архетип» (К. Юнг), «прототип» (Е. Рош), «ґештальт» (Дж. Лакофф, М. Джонсон, Р. Ленекер) та інші. Попри це, найбільш уживаним і влучним серед них залишається саме термін «концепт» [2, с. 125].

Концепт, як ключове поняття лінгвістичної науки, досліджували численні вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких А. Вежбицька, А. М. Приходько, І. О. Голубовська, С. А. Жаботинська, В. В. Жайворонок, В. І. Кононенко, П. В. Мацьків, М. В. Скаб, Т. П. Вільчинська, а також Дж. Лакофф, М. Джонсон та інші.

А. Вежбицька визначає концепт як «об'єкт зі світу *Ідеальне*, який має і відображає певні культурно зумовлені уявлення людини про світ *Дійсність*» [5]. Іншими словами, концепти служать своєрідним інструментом для пізнання світу, а описувати їх найкраще мовними конструкціями, що пояснюють явища. Сам підхід до вивчення

концептів, коли акцент робиться на логіко-понятійній структурі, прийнято називати логіко-понятійним.

Концепт «USA» у німецькомовному просторі має багатовимірне значення, що проявляється через різні назви та асоціації. Офіційно країна відома як *Vereinigte Staaten von Amerika*, скорочено *USA*, у минулому також уживалося *VSA*. У побутовій мові часто вживають простіші варіанти, такі як *die Staaten* або *Amerika*, що підкреслюють уявлення про країну як єдність із власними соціальними та культурними особливостями [3].

Водночас концепт «USA» наповнений і більш експресивними, емоційними відтінками. Фамільярне *Amiland* додає легковажного або дербового забарвлення, тоді як вираз *Land der unbegrenzten Dummheit* відображає критичне або зневажливе ставлення, підкреслюючи наявні стереотипи. На противагу цьому, *Land der unbegrenzten Möglichkeiten* має позитивне, ідеалізоване значення, акцентуючи на Америці як просторі для реалізації можливостей і потенціалу. Історично концепт асоціюється з терміном *Neue Welt*, що відображає уявлення про відкриття Нового Світу та його культурне й історичне значення [3].

Ставлення німців до США змінюється залежно від політики та особистості американського президента. Після 11 вересня популярність Джорджа Буша різко впала, тоді як Барак Обама мав підтримку понад 90% німців. Дональд Трамп викликав недовіру, а Джо Байден нині користується близько 70% підтримки, зокрема через позицію США щодо України [4].

Попри коливання, Америка лишається для німців важливим символом – одночасно надії й розчарувань. Навіть критики США часто мріють про життя там. У 2018 р. дехто схилився до зближення з Китаєм і Росією, але після перемоги Байдена більшість знову віддали перевагу добрим відносинам із Вашингтоном, хоча 80% скептично ставляться до американського втручання у світові справи [4].

Стереотипи про американців у Німеччині суперечливі: їх вважають поверхневими, зарозумілими чи войовничими, але водночас ці образи часто відображають внутрішні німецькі страхи й культурні конфлікти. Критика США – від споживачтва й капіталізму до політичного впливу – не завжди є антиамериканізмом, а радше спробою співвіднести дії Америки з її власними демократичними ідеалами [3].

Література

1. Лисецька Н., Третяк О. Концепт LEIT у класичному мінезангу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 55, Т. 2. С. 123–128.

2. Пасик Л. Концепт як об'єкт дослідження когнітивної лінгвістики. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. С. 124–128.
3. Oberflächlich, überheblich, kriegslüstern und ungebildet. URL : <https://surl.li/lqfpqs> (дата звернення: 21.10.2025).
4. Sehnsuchtsort und Feindbild: Der deutsche Blick auf Amerika. URL : <https://surl.li/tpaexh> (дата звернення: 21.10.2025).
5. Wierzbicka A. Understanding Cultures through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. New York : Oxford University Press, 1997. 317 p.